

KRANJSKI ZVON

ŽUPNIJSKI LIST ZA KRANJ IN OKOLICO.

Izdaja: mestni župni urad v Kranju.
Izhaja zadnji teden v mesecu.

L. 1931. Št. 6.

Posamezna šte. 2 Din.

Pobožnost v čast Presv. Srcu Jezusovemu.

Ena največjih in najbolj učinkovitih umetnin je cerkveno leto: saj je delo sv. Duha samega, ki nam na ta čudovit način v duhu obnavlja najvažnejše resnice in dogodke naše sv. vere. Zadnji veliki praznik Gospodov v cerkvenem letu sv. praznik sv. R. T., ki nekako zaključuje to vrsto Gospodovih spominskih dni. Kmalo na to pa obhajamo brez posebnega zunanega blišča in sijaja praznik Presv. Srca Gospodovega: v ganljivi podobi njegovega Srca naj bi še enkrat ponovili vse življenje Kristusovo ter potem to pobožnost poglobili in si jo vzeli k srcu ter globoko vtisnili v dušo. Srce Jezusovo je sedež življenja, ljubezni, trpljenja in zasluženja Odrešenikovega, dejal bi, je skrita in skrivnostna delavnica, iz katere je pricvetelo vse božje-človeško življenje, da, vse in celo krščanstvo ima svoj izvor v Presv. Srcu.

Zato je imela ta pobožnost svoje srdite in zagrizene sovražnike, zlasti t. zv. janzenisti so se odlikovali s to žalostno slavo. Imela je ter ima pa tudi svoje iskrene prijatelje, katerih je — hvala Bogu vedno večje število. Tudi v naši župniji jih je mnogo, kar moremo razbrati iz različnih zunanjih znamenj, je pa še dosti takih vernikov, ki se kar nič ne morejo ogreti ob pogledu na Presv. Srce. Če pa človeka mrazi v poletni vročini, to ni dobro znamenje. Po mnogih mestih in cerkvah, zlasti koder je večje število duhovnikov na razpolago, se vrše ves mesec junij javne pobožnosti, šmarnicam podobne, vsepovsod pa pravi prijatelji Božjega Srca ta mesec opravljajo sami zase in na tistem doma različne verske vaje, da počastijo Srce Odrešenikovo, se mu zahvaljujejo zlasti za nedosegljivo ljubezen in usmiljenje ter prosijo odpuščanja tudi za nemarne, zanikrne in hudobne vernike, da bi tudi njim v srce prisijala gorka in zarača ljubezen Srca Gospodovega.

Velik je blagoslov in mnogoter učinek te pobožnosti. Predvsem potrjuje in poživlja vero: cel niz najlepših verskih resnic pripoznavam in izpričavam s češčenjem Presv. Srca, vse skrivnosti včlovečenja in odrešenja objamem z enim samim dejanjem molitve in počesčenja. Količnega pomena je to poživljanje vere v naših veri tako odtujenih in celo sovražnih časih, ve samo oni, ki ima dnevno opravka s človeškimi srci in vpogled vanje. Pripravi mlačnega kristjana vsaj do dnevnega kratkega vsklika n. pr.: „Srce Jezusovo, usmili se me“, boš kmalu na njem opazil dobrodejno izpremembo. Kajpada, ogenj greje in gori, kaj šele ogenj božje ljubezni! — Pa tudi nramnost vernikov dviga češčenje Presv. Srca, saj se s tem obuja in obnavlja ljubezen, prva zapoved in dolžnost pravega krščanstva. In če kdo opravlja katerokoli pobožnost v čast Presv. Srcu res z dobro voljo, saj mora k sv. zakramentom, ljubezen ga vleče k Ljubezni, iz ljubezni do tako dobrega Srca se bo varoval greha in rabil pripomočke v boju za krepost. — Menda vendar nihče

ne bo trdil, da ni treba našemu rodu več nramnosti, ko vidimo vsepovsod toliko propalosti in hudobije. Samo naravna sredstva ne zaležejo za poboljšajo dosti več kot nič, izmed nadnaravnih pa je najučinkovitejše češčenje Presv. Srca.

Na tak način raste po tej pobožnosti moralna vrednost poedincev ter s tem tudi človeške družbe. Pa še nekaj je lastno tej pobožnosti; tu najdemo sredstvo zoper skvarjenje družabnega reda in blaginje, zoper tisto brezmejno samopridnost, ki rase na eni in drugi strani v nasilje, podivjanost in samovoljnost ter pohlep po oblasti in moči. Milo, ponižno, nesebično in požrtvovalno gospodstvo Božjega Srca pa je pogoj prave sreče tako posameznikov kakor celih narodov.

„Tvoji smo, Srce Kraljevo“, ne bodi samo lepa beseda, ampak naj postane resnica in življenje. To bodi naša naloga in namen vse naše pobožnosti ves mesec junij. Prijatelji božjega Srca, pokažite mu svojo ljubezen s tem, da mu pridobite čim več novih častilcev in prijateljev ter postanete s tem vi sami apostoli Presv. Srca Jezusovega!

Javna morala.

Večkrat slišimo tožbo: „Javna morala je danes zelo padla.“ In če opazujemo vrvenje današnjega življenja, moralno priznati, da je žalibog v tej tožbi mnogo bridke resnice . . .

V izrazu „javna morala“ razumemo ono mero moralnega življenja, ki jo od vsakega zahteva ne samo nramni zakon, ampak tudi javno mnenje, dostojnost in celo državni zakoni. Moralne zakone je pač vsak dolžan izpolnjevati povsod v privatnem in javnem življenju. Kršitev nekaterih moralnih zakonov pa posega tako globoko v javno življenje, da se mora celotna javnost in tudi oblast boriti proti temu, da bi se razpasle take moralne zablode.

Naj opozori naš list na nekatere pojave, ki kažejo, da pada javna morala in da je treba, da se pobriga celotna javnost za izboljšanje teh razmer.

Poletje je tu in z njim kopalna sezona. Predlansko leto se je v bližini Kranja pri kopanju naša nadebudna mladina tako obnašala, da je skoro neverjetno, kaj takega slišati . . . Takrat smo o zadevi radi gotovih ozirov molčali. Treba pa je sedaj pred glavno sezono opomniti našo javnost na to, da morala velja tudi za kopalce!

Pred vsem prosimo vse starše brez izjeme, da ne puste svoje mladine, tudi dijakov ne, kopati se skupno obema spoloma. Morala in tudi takt zahteva, da se ženske kopljejo ločeno od moških, posebno pa to velja za mladino! V tem oziru se pri nas zelo mnogo greši in se daje mladini prilika, da moralno propada. Menda ne bo nihče zahteval od nas, da v tem oziru prinašamo kaka dejstva kot dokaze za svojo trditev! Naj velja le ugotovitev na podlagi gotovih dejstev, da se je v tem oziru v preteklih letih mnogo

grešilo in premalo pazilo na našo mladino. Prosimo torej predvsem vse starše, pa tudi javne oblasti, da tej zadevi posvete nekoliko več pozornosti. Ni treba drugega, kakor iti enkrat od Farovške loke ob Savi in Kokri proti Predosljem ali Naklem, pa se lahko vsak prepriča o potrebi našega opozorila.

Proti morali in taktu greše pa tudi oni kopalci in kopalke, ki v kopalnih oblekah radi promenirajo po javnih potih, drevoredih in že kar celo po vaseh in mestih. Pri tem se neredko razni parčki tako obnašajo, da se zdi, kakor da so pozabili na vsako človeško dostojanstvo in ves čut sramežljivosti. V tem oziru se kaj radi izkazujejo bolj oni krogi, ki pridejo iz mest na letovišča in kopalnišča. Nekje na Gorenjskem so kmetje tako „inteligenco“ nagnali s koprivami! Prav so storili! Seveda so se „olikanci“ zgrazali nad to „neotesanostjo“. Pa moramo reči, da je mnogo bolj olikana gorenjska grobost s koprivami, kakor pa oblizana gosposčina, ki ne pozna ne takta in ne morale!

Sem spada tudi poglavje o naših planinah in planincih. Menim, da nas ne bo kdo nalašč napačno razumel! Planinstvo je morda pač najlepši šport! Toda žalostno je to, da so tudi take nečastne izjeme, ki v planinstvu ne iščejo planinske lepote, ampak mesenega užitka. Nemci imajo slab pregovor, ki pravi: „Auf der Alm gib't kein' Sünd...“: na planini ni nič greh! In po tem pregovoru se ravna različni skaza-planinci, ki izrabljajo planinske izlete v razne materialistične užitke in se na planinah, po kočah in raznih kotih tako obnašajo, da bi se pravi planinec moral zjokati nad njimi. Pijančevanje in razgrajanje po planinskih kočah, skupna ležišča fantov in deklet, ali gospodičev in gospodičen, razni prizori ob skupnih izletih... vse to spada tudi pod zadevo javne morale in bi bilo potrebno, da se upelje planinska policija, ki bi očistila naše lepe planine tega moralnega blata...

Pri tej priliki si zopet dovoljujemo prositi naše starše, da naj nikar ne puščajo mladih fantov in deklet skupno v planine samih. Drage mamice, ne bodite tako naivne in nikar ne mislite, da vaše hčere molijo po planinah rožne vence s svojimi kavalirji, s katerimi jih puščate cele dneve v prosti naravi... Seveda, če bi ljudje poznali le malo takta, bi pač ne puščali v planine svojih deklet samih brez zares zanesljivega varstva z mladimi fanti... Žalostno je, da se morajo neredko planšarice na planinah zapirati z več zapahi pred raznimi „prijatelji“ planin in so mi znani slučajji, ko je moralo orožništvo preganjati take „idealne“ planince radi pregreh, o katerih se v javnosti ne piše.

In razni sestanki tudi spadajo semkaj! Pred par tedni je neka družba opazovala z daljnogledom razne parčke tam ob robu čirškega gozda. Našteli so menda 7 parčkov, ki so se vsi tako obnašali, da bi jih morala prijeti policija. Saj dobro vemo, da greha ne bomo spravili s sveta, da so zaljublenci bili in bodo, dokler bo hodil človek po svetu. Toda tudi zaljublenci morajo paziti na človeško dostojanstvo in se ne smejo na ulici tako obnašati, da se mladina pohujšuje in odrasli zgrazajo. Morda bi bilo prav, če bi okoliške občine včasih ob lepih poletnih nedeljah napravile po gozdovih okrog Kranja perlustracijo in poslale po „šubu“ domov taka dekleta, ki jih zaloti tam same z moškimi. Ali pa bi vsaj sporočile domovinski občini, da se opozore starši na to, kaj počenjajo njih hčere in fantje.

Konkubinati! Tudi ti rastejo po mestu in okolici! Ni dolgo tega, kar je ponovno naš minister za notranje zadeve naročil vsem občinam, naj preganjajo z vsemi silami divje zakone. Pri zadnjem ljudskem štetju so občine najbrž ugotovile precej takih slučajev in bi bilo prav, če bi tako blago ekspedirale iz svojega okoliša, kakor predpisuje zakon, ker sicer so tudi občine krive javnega pohujšanja, ki ga dajejo taki divji zakoni.

Preklinjevanje! Med našim narodom pred vojsko bogokletstva skoro nismo poznali, danes pa se je tako razpaslo, da je groza! Pri vsaki nepriliki nekateri grdo kolnejo Mater božjo in Boga!

Ni dolgo od tega, ko sem opazoval, kako se igrajo otroci. Med njimi je bil tudi kake tri leta star otrok, ki se je zviral po plotu. Kar na enkrat ga zaslišim, kako prav pošteno zarobanti: „Porca M...!“ Kar svojim ušesom nisem mogel verjeti, da bi bilo to mogoče, da otrok, ki niti govoriti še dobro ne zna, kolne Mater božjo. Pa še en čas poslušam in zopet kakor za igračo zavpije: „Porca M...!“ Pa stopim k otroku in ga vprašam: „Kdo te je pa to naučil?“ „V gostilni sem slišala“, odgovori otrok...

Vsa javnost je kriva, če pusti mirno, da se tako nesramno preklinja Bog in božja Mati! Vsak je dolžan po svojih močeh nastopati proti temu javnemu sramotanju Boga in Njegove Matere. Saj imamo državni zakon, ki to prepoveduje, imamo odredbe naših oblasti, ki groze s kaznijo bogokletnežem in vendar se še vedno javno preklinja in sramoti vse, kar je kristjanom sveto, a ga ni, ki bi kdaj naznanil bogokletneža! In če v gostilni gostje preklinjajo Boga in Marijo, je dolžan gostilničar proti temu nastopiti in take ljudi pognati ven iz svoje hiše, sicer bo tudi na njegovo hišo prišlo grozno maščevanje. Bogokletstva prinesejo prej ali slej prokletstvo nad onim, ki ga izgovarja, pa tudi nad tistimi, ki ga dopuste in ne preprečijo. Še bolj pa je žalostno, da se puste mali otročiči v bližino takih propalic, ki v javnih lokalih, po gostilnah in na ulici mardonirajo in izgovarjajo druga bogokletstva.

Javna kršitev moralnih zapovedi je greh, ki pokvarja javno življenje in znižuje nivo javne poštenosti, radi tega je vsa javnost poklicana, da sodeluje proti vsem tem in podobnim razvadam. Vsak posameznik, razne organizacije, pa tudi naše občine in druge oblasti so dolžne delati na to, da bo naš narod rasel v poštenosti, ne pa narobe! Da bomo dosegli rekord v spoštovanju moralnih načel, ne pa rekordov v pobjah, pijančevanju in preklinjanju!

Papež o krščanskem zakonu.

Morda ste že slišali, da je sv. oče Pij XI. pred kratkem izdal okrožnico za vso Cerkev o krščanskem zakonu, ki nosi ime „Casti connubii“, po prvih besedah okrožnice. Sv. oče papež sam, pa tudi vsi katoliški škofje po njegovem ukazu naročajo, da to okrožnico vernikom razložimo radi njene velike važnosti.

Pred kratkem so bile pri prvi sv. maši katehitične pridige o zakonu, ker pa k prvi sv. maši prihaja le en del župnije in ker je zadeva tako važna, bo prinesel naš list o papeževi okrožnici nekaj člankov o zakonu.

Dostojanstvo krščanskega zakona.

Sv. oče pred vsem povdarja veliko dostojanstvo krščanskega zakona, kar je pač potrebno za današnji čas, ko mnogi nimajo pravega pojma o njegovi veličini.

Dostojanstvo zakona je predvsem utemeljeno v človeškem dostojanstvu, v naravi zakona, oziroma v njegovem namenu, ki je razmnožitev človeškega rodu. Človek kot umno bitje presega vse vidno stvarstvo po svojem dostojanstvu. Bog hoče, da se ljudje rode, ne samo radi tega, da bi se napolnjevala zemlja, ampak predvsem radi tega, da Boga časte, da ga spoznajo, ljubijo in ga enkrat vekomaj uživajo v nebeškem veselju. Ta človeški namen k nadnaravni sreči presega vse, kar je oko videlo in uho slišalo in človeško srce občutilo.

Krščanski starši niso samo roditelji, ki ohranjajo človeški rod in ga razmnožujejo, ampak naj bi bili tudi roditelji svetnikov, otrok božjih, dedičev nebeškega kraljestva, vzgojitelji človeškega rodu za Boga in njegove namene.

Krščanski roditelji sodelujejo z Bogom-Stvarnikom pri ustvarjanju novega življenja, z božjim sodelovanjem pa rode in vzgajajo duše za nadnaravno življenje. Na svetu ni večje vrednote za nas, kakor je življenje! In nadnaravni cilj človeka je vzvišen nad vse cilje tega sveta in življenja. Tako

je krščanski zakon že po svoji naravi in po svojem pomenu in svoji nalogi božja ustanova, ki se ponaša lahko z nedoglednim dostojanstvom.

Tretjo nedeljo po veliki noči smo brali prelepi evangelij, ki je vzet iz poslovilnega govora Našega Gospoda pri zadnji večerji, kjer govori naš Odrešenik tudi o vzvišenosti zakonskega namena: „Žena na porodu je žalostna, ker je prišla njena ura. Ko pa porodi dete, ne misli več na bridkosti, od veselja, da je človek rojen na svet.“ Jan. 17, 21.

Dosti trpljenja, skrbi in dela imata krščanska zakonca s svojimi otroci, toda vse to je majhno, vse to se pozabi, vse to se pri poštenih roditeljih izpremeni v veselje nad tem, da je „človek rojen na svet“.

Kdo izmed nas bi dal svoje življenje za eno milijardo dinarjev? Ali za vse bogastvo na tem svetu? Nihče! Sami svoje življenje cenimo višje, kakor vse drugo na svetu. Posebno vrednost pa še dobi človeško življenje v luči večnosti, če se zavedamo, da je človek ustvarjen za večno srečo v Bogu. Ena sama duša je več vredna v luči večnosti in nebes, kakor ves svet. Človeška duša je tako dragocena, da je prišel sam Sin božji na svet in je dal svoje življenje za to, da reši človeške duše.

In zakon je Bog ustvaril za to, da se v njem rodi človek, človeško življenje za večnost. Kako velike vrednosti mora biti torej zakon in kako dostojanstvo ima v božjih očeh!

Dostojanstvo zakona pa je Bog posebno s tem dvignil, da ga je povzdignil do časti zakramenta. „To je velik zakrament“, kliče sv. apostol Pavel! Velik zakrament, ki posvečuje zakonsko življenje; velik zakrament, ki daje zakoncem posebno milost, da morata živeti zakonsko življenje Bogu v čast, sebi in otrokom v časno in večno korist, ter človeški družbi v blagoslov.

Zakrament sv. zakona torej posvečuje človeški rod s posvečujočo milostjo, kakor drugi zakramenti in daje onim besedam iz raja: „rasti in množiti se“ zakramentalnost, posebno posvečenje.

Krščanski zakonci se poročajo v Kristusu, pred altarem, blagoslovljeni od Boga in Cerkve, ki je nanizala za poroko toliko tako lepih in pomenljivih obredov.

Ta veliki zakrament moramo spoštovati, če umevamo in spoštujemo svoje človeško dostojanstvo. Kdor zakona ne spoštuje, ni vreden, da je prišel na svet kot človek. Spoštovati ga moramo pa tudi še posebno radi tega, ker ga Bog odlikuje in ker Bog zahteva, da ga smatramo kot podobo tesne vezi med Kristusom in Cerkvijo.

Današnji svet je neredko v svojih besedah, šalah in zabavah rad frivolen in govori o zakonu kot o nekem predmetu šale, norčevanja, neprimernosti in celo umazanosti. Danes imamo že celo vero, katere najznačilnejša poteza je morda ta, da blati dostojanstvo zakona, kateremu hoče vzeti vse, kar je lepega in plemenitega in ga hoče poteptati v blato samih živalskih nagonov. Boljševizem stremi predvsem za tem, da uniči zakon in ga oropa vsega njegovega naravnega in nadnaravnega dostojanstva. In ta duh se širi, kakor kuga in okuža mišljenje narodov. Zato je potrebna, zelo potrebna beseda o velikem dostojanstvu, o krasni veličini krščanskega zakona, katerega moramo spoštovati, o katerem moramo le z dostojanstvom in spoštovanjem govoriti. Treba je, da se zakonci zavedajo dostojanstva svojega stanu, treba je že mladini govoriti o lepoti božje odredbe, ki človeka ustvarja in ga prenavlja v zakonu za nebesa.

Kdor zakona ne spoštuje, nima umevanja o človeškem dostojanstvu.

Zahvala.

Govorim popolnoma odkrito: da ne bom prosil za stonj, sem bil prepričan, a tolike darežljivosti res nisem pričakoval, ko sem za letošnjo veliko noč na tem mestu nastopil s svojo prošnjo. Presenečen sem in prisrčno vesel, da je Srce Jezusovo našlo tako veliko dobrih src pripravljenih, da pomagajo širiti njegovo češčenje med našo gimnazijsko mladino. „Naj Presv. Srce obilo poplača vsak tudi najmanjši dar!“ kličem in prosim poln globoke hvaležnosti vsem in vsakemu. Posebno so me ganili številni darovi revnejših slojev, ki so tudi radi prispevali po svojih močeh. Nikjer pa niso nabiralci našli ne trde besede ne osornega pogleda, kar je le še podžigalo njih vnemo. Tej vrli in požrtvovalni mladini sem se pa že osebno zahvalil za njen tako uspešen trud.

Uspeh zbirke, ki se je vršila 14 dni, je ta: 20 kongreganistov je nabralo pri 228 strankah 2490 Din, 12 kongreganistinj pri 192 strankah 2331 Din; skupno 4821 Din. Obračun o uporabi te zbirke bom objavil v prihodnji številki „Kranjskega Zvona“, ko bo vse dodelano in vsi računi poravnani.

P. n. darovalce in darovalke pa vljudno povabim, da se udeležijo naše slovesnosti, ki se bo vršila dne 7. junija po spodaj objavljenem sporedu, ter se prepričajo pri tej priliki sami, kako smo obrnili njih darove.

V Kranju, dne 16. maja 1931.

prof. Watzl, gimn. katehet.

Župnija Kranj.

Oznanila za junij.

Junij je posvečen posebno češčenju presv. Srca Jezusovega. Ta mesec je pripraven za posvetitev družin presv. Srcu; družine, ki še niso posvečene, vabimo, da to store. Pridemo radi, kadar kdo želi izvršiti posvečenje na dom.

Litanije pred prazniki so ob 8. uri zvečer.

Popoldanska služba božja ob nedeljah in praznikih se vrši ob 8. uri zvečer. Če bi bilo to kmečkim družinam neprilичno radi oskrbe živine, naj dotični, ki ne morejo priti zvečer k službi božji v Kranj, hodijo poleti k popoldanski službi božji na Premskovo, kjer se ista vrši ob 2. uri popoldne.

4. Praznik presv. Rešn. Telesa, ob 6. sveta maša z blagoslovom brez pridige, ob 8. uri slovesna sv. maša z leviti brez pridige, po sv. maši gre procesija letos v Savsko predmestje. Prvi blagoslov je pri znamenju pri župnišču, drugi pri Majdiču, tretji pri Stari pošti in zadnji na Glavnem trgu. Svetiljke vabimo k procesiji! Prosimo, da procesije ne trgate, radovedneži naj ostanejo doma in naj ne motijo pobožnosti. Po procesiji bo še ena sv. maša, po 6. sv. maši vesoljna odveza za III. red.

V osmini praznika presv. Rešn. Telesa bodo sv. maše ob 6. uri z blagoslovom.

5. Prvi petek v mesecu. Ob 2. pop. šolska spoved za gimnazijo.

6. Ob 7:30 gimnazijska sv. maša s skupnim sv. obhajilom.

7. Nedelja v osmini presv. Rešn. Telesa. Prva nedelja v mesecu, ob 6. uri sveta maša z blagoslovom, skupno sv. obhajilo za moške.

Na Premskovem ob 9. uri sv. maša in na to procesija sv. Reš. Telesa.

Dijaška Marijanska kongregacija priredi to nedeljo slovesno posvetitev kongregacije presv. Srcu Jezusovemu in sprejem novih članov. Pobožnost se vrši pop. ob 2:30 v gimn. kapeli. Cerkveni govor bo imel pri tej priliki g. dr. Mihael Opeka, stolni kanonik v Ljubljani, ki bo tudi sprejemal nove člane.

Razširjajte „KRANJSKI ZVON“!

Ob 7. uri shod za dekliško Marijino družbo.

11. **Pričetek tridnevnice** na čast presv. Srcu Jezusovemu, zvečer ob 8. uri pete litanije presv. Srca Jezusovega.

12. **Praznik presv. Srca Jezusovega**, ob 6. uri zj. sv. maša z blagoslovom v kapeli presv. Srca Jezusovega, po sv. maši vesoljna odveza za III. red, zvečer v kapeli litanije presv. Srca Jezusovega.

13. Ob 6. uri sv. maša z blagoslovom v kapeli in zvečer litanije presv. Srca Jezusovega v kapeli.

14. **Nedelja v osmini presv. Srca Jezusovega**, ob 6. uri sv. maša z blagoslovom, ob 8. uri med sv. mašo **prvo sv. obhajilo** za vse šole, ob 8. uri zvečer ura molitve in pete litanije presv. Srca Jezusovega. Popoldne ob 7:15 shod za III. red.

21. **IV. nedelja po binkoštih**, služba božja po navadi, 7:15 pop. v župni cerkvi **stanovski govor za žene**, mesto na kvaterno nedeljo.

24. **Sv. Janez Krstnik**.

27. **Slovesna sv. maša za vse, ki so padli za vero in domovino**. Ker je **Vidov dan** na nedeljo in se v nedeljo ne more opraviti črna sv. maša, se ta slovesnost preloži na en dan prej.

28. **V. nedelja po binkoštih**, služba božja po navadi. **Pri vseh dopoldanskih opravilih bo darovanje za gg. kaplane**. Ob 7:30 zvečer ura molitve za dekleta.

29. **Sv. Peter in Pavel**, ob 6. uri sv. maša z enim in ob 10. uri peta sv. maša z dvema blagoslovoma. Po 6. sv. maši vesoljna odveza za III. red. Ob 7:30 zvečer ura molitve za moške.

Drugod poročeni.

Strniša Rudolf, roj. 20. aprila 1889., poročen v Zagrebu pri sv. Marku, dne 18. nov. 1930 z **Dorotejo Čizmek**.

Zupan Janez, posestnik, Rupa št. 31., roj. 21. februarja 1879. poročen v Predosljah dne 15. aprila 1931. z **Marijo Dolinar** iz Britofa, roj. 17. dec. 1891.

Sorli Vincenc, roj. na Rupi 10. jan. 1908., poročen v Skoplju dne 26. aprila 1931 z **Milico Marinković** iz Skoplja, roj. 25. febr. 1915.

Škofic Jernej, roj. v Kranju 21. avg. 1905. je bil poročen v Ljubljani M. O. s **Čebular Marijo** dne 30. novembra 1930.

Križaj Leopold, roj. na Hujah št. 19. dne 17. novembra 1900, poročen v Šmartnem pri Kranju z **Frančiško Jekovec** dne 4. maja 1931.

Jenko Ivana, roj. v Kranju 7. jun. 1906. poročena v Ljubljani — Trnovo z **Guzi Ivanom** dne 5. maja 1931.

Mrliška kronika.

1. **Jeršin Ivana**, zasebnica, Premskovo št. 74., roj. 20. avgusta 1905, umrla 1. jan.

2. **Kisovec Silvester**, sin služkinje, Kranj 30, roj. 1. jan. 1931., umrl 8. januarja.

3. **Lokar Marija**, roj. Žirovnik, Premskovo št. 11. roj. 2. okt. 1867., umrla 2. januarja.

4. **Černe Nadina**, posestnika hči, Kranj št. 8., roj. 12. maja 1928, umrla 9. jan.

5. **Jakofčič Marija**, žena žand. naredn. v p. Kranj 47, roj. 186., umrla 10. januarja.

6. **Zupan Jera roj. Grašič**, Rupa št. 31., roj. 15. III. 1830, umrla 14. januarja.

7. **Engelman Karol**, kovač, Kranj, Savsko predmestje 15., roj. 1. nov. 1846, umrl 17. jan.

8. **Šavnik dr. Edvard**, okrožni zdravnik v p., Kranj 186, roj. 13. marca 1852, umrl 19. januarja.

9. **Dolinar Peter**, sin čevljarja, Premskovo 57, roj. 26. aprila 1930, umrl 25. januarja.

10. **Jocif Marijan**, sin črkostavca, Kranj-Kokriško predmestje 30, roj. 19. oktobra 1930, umrl 27. januarja.

11. **Kozelj Jožef**, užitkar, Klanec št. 9, roj. 1848, umrl 29. januarja,

12. **Tavčar Terezija**, vdova železniškega uslužbenca, Kranj — Kokriško predmestje 119, 84 let, umrla 31. jan.

13. **Martinuzzi Edvard**, sin priv. uradnika, Premskovo 116, roj. 13. febr. 1931, umrl 20. febr.

14. **Dolinar Valentin**, sin delavca, Premskovo 57, roj. 6. febr. 1931, umrl 27. febr.

15. **Fritz Jožef**, višji davčni upravljelj, Kranj — Kokriško predmestje št. 111, roj. 18. marca 1876, umrl 28 febr.

16. **Ločniškar Pavla**, hči delavca, Rupa 33, roj. 10. febr. 1931, umrla 13. marca.

17. **Pollak Helena**, roj. Babič, posestnica, Kranj — Kokriško predmestje 12. 85 let stara, umrla 16. marca.

18. **Zupančič Ivan**, uradnik v p., Kranj — Kokriško predmestje 74, roj. 24. dec. 1854, umrl 20. marca.

19. **Ciperle Mirko**, sin zidarja, Premskovo 118, roj. 25. febr. 1931, umrl 25. marca.

20. **Brezar Anica**, hči čevljarja, Huje 17, roj. 2. nov. 1930, umrla 21. marca.

21. **Sotlšek Anton**, sin čevljarja, Kranj — Kokriško predmestje 72, roj. 23. marca, umrl 25. marca.

22. **Pavlič Franc**, posestnik, Klanc 14, roj. 19. jan. 1859., umrl 7. aprila.

23. **Vrhovec Ivan**, trgovski pomočnik, Kranj — Kokriško predmestje 81, roj. 1888, umrl 10. aprila.

24. **Kralj Marijana**, zasebnica, Gorenje 6, roj. 30. jan. 1845, umrla 17. aprila.

Razno.

Portret dekana Dagarina. G. prof. Žontar je našel v ljubljanskem muzeju malo in starinsko fotografijo tukajšnjega župnika in dekana Dagarina Jožefa, ki je služboval v Kranju od l. 1842. do 1850. in je, kakor je znano, previdel na smrtni postelji našega pesnika Prešerna. G. profesor J. Pungartnik je to staro fotografijo fotografiral in po tej sliki napravil prav čeden portret za župno pisarno.

Prošnja. Morda ima kdo v Kranju kako staro fotografijo nekdanjih dekanov Kosa in Reša. Prosil bi, da bi jo posodil, da moremo napraviti po njej portret za župno pisarno.

Čirčiče. Kipar Grošelj prenavlja v podružnici v Čirčičah stari stranski oltar na listni strani.

Prvo sv. obhajilo za vse otroke bo v nedeljo, dne 14. junija in sicer med 8. sv. mašo. Vsako leto je bilo mučno gledati tisto gnečo pred oltarjem na dan prvega sv. obhajila; prvoobhajanci so morali celo mašo stati pred oltarjem in so se drugi ljudje med njimi preivali k obhajilni mizi. Letos bomo red v cerkvi pri prvem sv. obhajilu izpremenili. Vsi prvoobhajanci bodo sedeli v prvih klopih na obeh straneh. Dotične klopi bodo pogrnjene in rezervirane za otroke in upam, da se bodo lastniki dotičnih sedežev tisti dan otrokom na ljubo radevolje drugod poiskali prostor v cerkvi in se malo žrtvovali za prvoobhajance. Za starše bodo pripravljene sedeži — navadni stoli ob prvih klopih v bližini prvoobhajancev. Drugi otroci bodo stali v prezbiteriju, v sredini pa napravijo špalir za dohod k obhajilni mizi. Opozarjamo, da so deležni na dan prvega sv. obhajila vsi sorodniki do 3. kolena velike milosti, da morejo prejeti popolne odpustke, če prejmejo s prvoobhajanci sv. obhajilo in molijo v papežev namen. **Prav lepo prosimo starše, brate in sestre prvoobhajancev, da gotovo pristopijo z njimi ta dan k obhajilni mizi!**

1500 let je preteklo o binkoštih, odkar je vesoljni cerkveni zbor v Efezu obsodil Nestorjevo zmoto, da Mariji ne gre naslov „Mati božja — Bogorodica“. Nestor je učil, da sta bile v Jezusu Kristusu dve osebi: božja in človeška. Marija je rodila le Kristusa človeka in ji gre pač le naslov „Mati Kristusova“, ne pa „Mati božja“. Proti tej zmoti se je dvignil ves pravoverni katoliški svet in posebno preprosto ljudstvo je bilo silno užaljeno, da se Mariji odreka božje

materinstvo. Da se nezmotljivo določi, kaj je od Boga razodeti nauk, je bil sklican vesoljni cerkveni zbor v Efez. Ko so v cerkvi M. B. zborovali škofje, je ljudstvo zunaj čakalo v velikanskih množicah na izid posvetovanja. In ko so se odprla cerkvena vrata in je bilo vernikom naznanjeno, da cerkveni zbor, navdihnjen po sv. Duhu, odločil, da je to razodet nauk, ki ga je Cerkev vodno učila, da je Marija Božja Mati — Bogorodnica — je izbruhnilo med narodom neizrečeno veselje in so škofo v sprevedu in z bakljami spremili na njih stanovanja.

Od tistega dne se je češčenje Matere božje utrdilo in pomnožilo, ker je verska resnica o Marijinem božjem materinstvu temelj vsega njenega dostojanstva in tudi njene časti.

Marija je „Božja mati“ pa ne pomeni, tega, kakor da bi bila Marija rodila božjo naravo Boga-Sina. Božja narava Sina božjega je večna. Ta verska resnica pomeni, da je Marija rodila Kristusa, ki je Bog in človek, ki združuje v božji osebi človeško in božjo naravo. Kristus je pravi Bog, torej je njegova mati prava Bogorodica.

Župnija Šmartin pri Kranju.

Oznanila.

4. junija. **Praznik sv. Rešnjega Telesa.** Zjutraj ob 6. sv. maša po navadi, ob 8. uri slovesna sv. maša, po sv. maši procesija sv. R. Telesa po navadnem redu. Zjutraj vesoljna odveza. Popoldan ob pol treh pete litanije M. B.

Vso osmino sv. R. T. zjutraj ob pol 6. sv. maša z blagoslovom.

7. junija. **II. nedelja po binkoštih.** Zjutraj in ob 9. sv. maša z blagoslovom, popoldan ob 2. litanije. Pri Sv. Joštu procesija sv. R. T. od 9. uri.

10. junija. **Pričetek tridnevne v čast presv. Srcu Jezusovemu,** vsak dan sv. maša ob pol 6. pri altaru Srca Jezusovega z blagoslovom, po sv. maši litanije Srca Jezusovega.

12. junija. **Praznik presv. Srca Jezusovega,** po obhajilu vesoljna odveza.

13. junija. **Sv. Anton Padovanski.**

14. junija. **III. nedelja po bink.** — Zjutraj in ob 9. sv. maša z blagoslovom, zvečer ob pol 8. ura molitve in litanije presv. Srca Jezusovega.

21. junija. **IV. nedelja po bink.,** B. služba po navadi.

24. junija. **Sv. Janez Krstnik.**

27. junija. **Vidov dan.** Ob 8. sv. maša in Libera za vse, ki so padli v vojni za vero in domovino.

28. junija. **V. ned. po bink.** — B. služba po navadi.

29. junija. **Sv. ap. Peter in Pavel.** Zjutraj in ob 9. sv. maša z blagoslovom. Popoldan ob 3. litanije, po litanijah shod Marijine družbe.

Kronika.

Poročeni v mesecu maju:

4. maja. **Križaj Leopold** stavb. delavec in **Frančiška Jekovec**, tkalka, — oba iz Zg. Bitnja.

17. maja. **Beton Ignacij**, posestnik na Rupi in **Frančiška Šilar**, šivilja iz Brega.

17. maja. **Mihelčič Peter**, zidar in **Cecilija Črv**, tkalka, oba iz Podbrezja, bivajoča na Smarjetni Gori.

17. maja. **Šesek Vincenc**, mizar iz Dorfartev in **Stanislava Cvajnar**, tkalka iz Sore.

18. maja. **Porenta Franc**, posestnik v Zgor. Bitinju in **Pavla Tirnigar**, posestnika hči iz Stražišča.

18. maja. **Pintar Jakob**, mizar iz Stare Loke in **Ivana Kern**, posestnica iz Zg. Bitinja.

24. maja. **Kavčič Ivan**, strojni ključavničar v Stražišču in **Marija Kavčič**, tovarniška delavka iz Črnega Vrha pri Idriji.

Umrlj v mesecu maju:

1. maja. **Mina Rakovec**, občinska uboga iz Stražišča, stara 72 let.

2. maja. **Marija Tepina roj. Oman**, vdova sitarja v Stražišču stara 69 let.

17. maja. **Jakob Gorjanc**, oženjen železničar iz Gor. Save, star 57 let.

16. maja. Je bil pokopan v rodb. grobnici **Franc Vilfan**, namestnik delegata kraljevine Jugoslavije pri mednarodni donavski komisiji, ki je bil rojen v Stražišču, umrl 1. maja v Nizzi.

17. maja. Je bil pokopan **Jakob Grošelj**, oženjen krovce, rojen v Železnikih. Povožil ga je vlak v bližini postaje Žabnica dne 14. maja.

Arhivar Fran Pokorn:

Sigismund pl. Lamberg,

prvi ljubljanski škof; kranjski in šmartinski župnik.

(1463.—88.)

(Nadaljevanje.)

Kljub omenjeni poravnavi glede gornjegrajske opatije z menihi, pa škof Sigismund vendar le ni mogel dospeti do zaželenega reda in discipline med redovniki. Propad samostana se ni dal zadržati. In ker so se pričeli še turški rapadi, se je red razdružil. Na prošnjo škofovo je papež Sikat IV. z bulo z dne 8. aprila l. 1473.¹ samostan zaprl in Lambergu naročil, da naj v Gornjem gradu ustanovi kolegij svetnih duhovnikov, ki bodo opravljali službo božjo in pastirstvo.

Veliko posla je imel škof Lamberg tudi, da je uredil pravne razmere svojih župnij do oglejskega patriarhata in si zagotovil potrebno neodvisnost. Odločen pa previden je bil v tem oziru za vse dobro vneti mož, a je vendar prišlo do ostrih sporov kmalu po razglasenju ustanovitve škofije raznim cerkvenim oblastnikom.

Niti v cesarjevem ustanovnem, ni v papeževem potrdilnem pismu² ni izrečeno, naj je nova ljubljanska škofija izvzeta iz oblasti oglejskega metropolita. Nasprotno se iz cesarjevega pisma jasno vidi, da je bila škofija zamisljena kot oglejski sufraganat, čigar škofo naj bi nameščal oča. In papež je izvzel Ljubljano le iz neposredne oblasti oglejskega očaka, dočim mu je posredna, to je metropolitna ostala. Se-le l. 1462. dne 10. sept. je papež na prošnjo cesarjevo odvezel oglejskemu očaku vso sodno oblast nad škofom, kapiteljem in vso škofijo ljubljansko, ker se je takoj uvidelo, da bodo razvoj škofije ovirala razne nepravilike, kar se je tudi zgodilo.

Župnija Šentvid nad Ljubljano, ki je spadala od leta 1461. pod stolni kapitelj, je bila izpraznjena l. 1453.³ po smrti Erazma Peylater-ja. Dobil jo je koroški naddiakon Gregorij Heidnich (Hoydnikh). Na predlog cesarja Friderika je pa Enej Silvij papežev nuncij umestil Gola Chlapitz-a, ki je bil takrat klerik in cesarjev kaplan. Gregorij je pod vplivom očaka Ludvika trikrat dobil ugodno razsodbo. Pravda je tekla 15 let. In ravno zdaj, ko je bila župnija vtelesena ljubljanskemu stolnemu kapitelju po cesarjevi ustanovni listini in nje župnik postal stolni dekan, se je boj ponovil s tako ljutostjo, da je oča po svojem generalnem vikarju izrekel dne 14. avg. 1466.⁴ izobčenje nad škofom Lambergom,

¹ Ign. Orožen l. c. str. 208.

² Zgodovin. zbornik col. 6. in 113. sl.

³ Listina v ljublj. kapit. arhivu.

⁴ Valvasor II. knj. 8. str. 819.

kapitljem, proštom in nad vsemi, ki so bili za Gola Chlapitza kot pravega župnika vneti, pa ga je on odstavil. Škof Sigismund je s kapitljem vred razglasil to delo generalnega vikarja kot ničevno in apliral na sv. stolico. Preporno zadevo je rešil papež Pavel II.¹ z razsodbo z dne 3. dec. 1468, na korist ljubljanskemu škofu.

Ko je cesar Friderik videl, koliko neprilik ima lahko škof radi župnij od strani očkove, je podelil zato Lambergu v sredo po Vseh Svetih (5./XI.) l. 1466², pravico, da sme prosto razpolagati z vsemi župnijami, ki so vtelesene ljubljanski škofiji.

Tudi s privatniki je imel škof boje glede svojih lastninskih pravic. L. 1476.³ je bil v sporu z nekim Andrejem in Mihaelom Snaer radi ene kmetije v kraju Wolog, a bila je dne 12. febr. 1477. potom pravde škofu priznana.

Škof Sigismund Lamberg je pa razen organizacije svoje nove škofije imel posla še z drugimi važnimi zadevami. Grob blažene Heme, grofice selške, je bil skozi zadnji vek sloveča božja pot. Iz vseh slovenskih pokrajin je drlo ljudstvo v Krko na Koroškem, kjer so se godili mnogi čudeži in ljudje prejemale mnogo milosti ob grobu blažene grofinje. Še dandanes mnogi iz škofjeloških hribov, z Jesenic in drugod romajo vsako leto na omenjeni blaženi kraj.

Cesar Friderik je l. 1464.⁴ prosil papeža, naj se blažena Hema, katero ljudstvo tolikanj slavi, proglasi za svetnico. Papež Pij II. je sestavil v ta namen posebno komisijo, kateri sta načelovala kardinala Gerard in Viljem. Preiskavo v avstrijskih deželah je komisija poverila posebnim pooblaščenecem in sicer: ljubljanskemu škofu Sigismundu, sekovskemu škofu Juriju in opatom iz Šent Lamberta in Vetrinja. Friderik jim je dodal še tri prokuratorje. Poverjeniki so se zbrali dne 25. avgusta 1466. v stolni cerkvi krški in z veliko slovesnostjo pričeli preiskavo. Navzočih je bilo mnogo duhovnikov, svetnih plemenitnikov in nebrojne množice ljudstva, glava pri glavi. Pridige so bile v nemškem in slovenskem jeziku. Zaslišavanje prič pod prisego in sestavljanje zapisnikov je trajalo več dni. Slednjič so poslali vse akte v Rim. Toda do zaželjene kanonizacije pa le ni prišlo. Zakaj? Kardinal Spoletan, ki je dobil akte v roke in jih hranil, je takrat umrl in stvar je zastala. Kmalu potem so pa tudi turški navalni odvrnili javno pozornost od te zadeve in tudi koroška dežela je tako obubožala, da ni več zmogla potrebnih stroškov. Vendar je pa grob blažene Heme v kripti krške cerkve ostal do današnjega dne znamenita božja pot.

Glavni znak⁵ pa so vtisnili Lambergovi vladi turški boji, in vsa skrb novega škofa se je morala obračati na to, da odvrne od slovenskih pokrajin turške navale in zaceli rane, ki jih je vsekali tuji meč.

Ko je l. 1453. padel Carigrad in deset let pozneje še bosensko kraljestvo, tedaj je bil turški sovražnik skoro reden gost v naši deželi. Ropal je in požigal, moril, skrunil žene in dekleta, odpeljeval v sužnost može in fante ter opustoševal deželo, kar se je dalo. Papež Pij II. je smatral za glavno natogo svojega vrhovnega vladanja, da združi krščanske kneze v veliko križarsko vojsko proti Turkom. Zato je l. 1464. poslal lavantinskega škofa Rudolfa kot svojega legata na Nemško in Češko, da deluje za složen nastop nemških knezov in da zlasti cesarja pridobi za vojsko. Rudolf je imenoval svojim komisarjem Sigismunda Lamberga z dne 25. febr. l. 1464.⁶ in mu poveril nabiranje križarjev.

Škof je imel v ta namen napravljati posebne cerkvene pobožnosti s pridigami in slovesnimi obhodi. Vsem, ki se

¹ Ljubljana, kap. arhiv: pergam. listina.

² Škof. arhiv F. 37, št. 24.

³ Ravnotam in kapit. arhiv F. 162, 5.

⁴ Tozadevni akti se nahajajo v arhivih v Krki in v Celovcu v škofiji.

⁵ Dr. Gruden: Cerkevne razmere v 15. stol. str. 65.

⁶ Ljubljana, kapit. arhiv F. 84, št. 7.

hočejo vojske udeležiti, naj pripne križarska znamenja. Kdor se sam ne more ali noče udeležiti, lahko oboroži koga drugega namesto sebe. Vsi križarji so deležni popolnih odpustkov in oproščeni cerkvenih kazni. Po vseh cerkvah naj se postavijo nabiralniki in nabrani milodari naj se porabijo za križarske namene. Vsi oznanjevalci križarske vojske, katerim škof ta posel poveri, so deležni popolnih odpustkov, kakor vojaki sami. Vsak križar, razen duhovnikov in redovnikov, mora imeti toliko, da se šest mesecev sam vzdržuje.

L. 1469.¹ so čutile slovenske dežele prvokrat vso grozoturškega nasilstva. Dolenjska in Štajerska sta ob tem napadu posebno veliko trpeli. Truma Turkov je pridrla do Ljubljan in zažgala šenklaško cerkev. Poslanci stanov vseh treh dežel so se zbrali v Šentvidu na Koroškem, da se posvetujejo o skupnem odporu. Navzoč je bil pri tem posvetovanju tudi škof Sigismund Lamberg. Naložil se je splošen osebni davek vsem trem deželam, ki je zlasti duhovščino zejo obremenil in se še pomnožil na podlagi od cesarja sklicanega shoda, ki se je vršil meseca maja l. 1470. v Velikovcu.

L. 1471. je bil menda najhujši turški naval, kar jih slovenska zgodovina pozna. Vsi kronisti opisujejo v živih barvah grozo razdejenja, ki mu je sledila. V enem letu so Turki trikrat pridrli v deželo. Opustošili in razdejali so pet trgov in dvesto vasi. Razrušeni so bili samostani: Pleterje, Stična, Jurklošter, Gornji grad, Velesalo, Mekine in samostan avguštincev v ljubljanskem predmestju. Na Kranjskem je bilo 40, na Štajerskem 24 cerkva požganih. Neštete trume ljudi su turki odgnali v sužnost.²

V naslednjih letih so bili Turki redni gostje na Slovenskem. Dne 5. junija so požgali šempetersko cerkev v Ljubljani, preje, marca istega leta pa župno cerkev v Cerknici. Skoraj vsako leto je zaznamovano v kronikah s požigi cerkva, ropanjem in morijami. Cerkev v Križah pri Trzicju n. pr. je bila oskrunjena, ker je bila potem dne 10. junija 1494. rekoncilirana. Ker pa ljudstvo v toliki sili od države ni dobilo nikake pomoči, zato je bilo navezano edino le na samoobrambo. Zato se je v tem času pričela doba taborov, katerih je še dandanes mnogo ohranjenih po Slovenskem.

L. 1473. so prodrli Turki tudi na Koroško in Štajersko. Pretresljivo opisuje bedo in stisko slovenskih dežel spomenica, ki so jo poslali l. 1477. kranjski stanovni papežu Sikstu IV.

Papež je storil, kar mu je bilo mogoče. Pogajal se je krščanskimi knezi in izdal že 28. junija 1475. novo križarsko bulo deleč obile duhovne milosti vsem, ki bi podpirali vojsko proti Turkom. Škof Sigismund je objavil papežev poziv v ljubljanski stolnici dne 24. sept. istega leta, a pomoči le ni bilo od nikoder. Prejkoslej se je moralo ljudstvo samo braniti, zlasti l. 1478. je zabeleženo kot nesrečno. Še-le l. 1483.³ ko so združeni Hrvati in Slovenci ob reki Uni uničili veliko turško trumo (8000 mož), so imele slovenske dežele delj časa mir pred roparji.

V takih žalostnih razmerah je bilo škofa Sigismunda dovolj skrbi in posla. Treba je bilo pomagati, kjer je bila sila največja, rešiti, kar se je dalo rešiti, in zopet pozidati, kar je bilo razdejanega, pa tudi ljudstvo spodbujati, da je požrtvovalno sodelovalo pri zgradbi cerkva. Zato opazamo, da je bilo takrat posebno veliko število cerkva zgrajenih nanovo, kar priča, da vzlic bridkim izkušnjam ljudstvo ni izgubilo upanja v boljše čase in da mu je bila živa verska zavest močna opora in velika tolažba v tej hudi borbi. Beremo pa v teh časih tudi o posvečevanju cerkva in oltarjev, ki so bili od Turkov oskrunjeni. (Dalje prihodnjic.)

⁶ Dolnikarjeva zgodovina stolnice str. 25. — Letopis Matice Slov. 1971. str. 30. dalje.

⁷ Letop. M. Sl. l. c. str. 41.

⁸ Letop. M. Sl. l. c. str. 87.